

DESTINE DE PREOȚI DIN OLTENIA ÎNTRE „CONCILIERE” CU STATUL, REPRESIUNE ȘI REZISTENȚĂ (1944 – ANII 1970)

CZU: 94(498):27-72”1944-1970”

DOI: <https://doi.org/10.52673/18570461.24.3-74.11>Doctorand **Ionuț ENACHE**E-mail: enache_ionut90@yahoo.comORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-5595-3636>

Școala Doctorală de Științe Umanistice și ale Educației, USM

DESTINY OF PRIESTS FROM OLTENIA BETWEEN “CONCILIATION” WITH THE STATE, REPRESSION AND RESISTANCE (1944 – 1970s)

Summary. The article addresses the impact of the communist regime in Romania on the servants of the Romanian Orthodox Church in Oltenia, the Romanian province with the largest Orthodox Christian population in the country. The historical and political context with direct consequences on religious life was analyzed. The political factor used various moderate and violent methods in the relationship with the clergy. On the one hand, there is the tendency of the communist regime to include the clergy from Oltenia into the political life, and on the other hand, they were subjected to various forms of repression. Some of the priests resisted the communist regime.

Keywords: priests, Romanian Orthodox Church, communist regime, repression, resistance, Oltenia, Romania, 1944–1970s.

Rezumat. Articolul abordează impactul regimului comunist din România asupra slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române din Oltenia, provincie românească cu cea mai numeroasă populație creștin ortodoxă din țară. S-a analizat contextul istoric și politic cu urmări directe asupra vieții religioase. Factorul politic a utilizat diverse metode moderate și violente în raport cu clerul. Pe de o parte, se constată tendința regimului comunist de a include clericii din Oltenia în viața politică, iar pe de altă parte, aceștia au fost supuși diverselor forme de represiune. Mulți preoți au opus rezistență regimului comunist.

Cuvinte-cheie: preoți, Biserica Ortodoxă Română, regim comunist, represiune, rezistență, Oltenia, România, 1944 – anii 1970.

CONTEXT ISTORIC

După cel de-Al Doilea Război Mondial, regimul comunist din România, aflat sub sfera de influență și supraveghere de sorginte ideologic-ateistă a Uniunii Sovietice (Iosif Stalin tindea să facă din Moscova o „a treia Romă”) [1, pp. 657-661] a generat o intensă activitate de dezumanizare, de dominare și de influență dură atât în viața politică, economică, industrială, cât și în cea spirituală. După modelul sovietic, în Statutul Partidului Comunist Român (PCR) se specifica faptul că acest partid este unul al „clasei muncitoare, detașamentul ei de frunte” [2, p. 5], dezideratul final constituindu-l „înfăptuirea socialismului și comunismului” [2, p. 6], iar „orânduirea socialistă” fiind estimată drept „cea mai dreaptă orânduire cunoscută în istorie” [3, p. 875].

A existat o conexiune directă între regimul politic comunist, instituit în România după cel de-Al Doilea Război Mondial, și Biserica. Esența regimurilor totalitare rezidă în a ține sub control rigid toate componentele societății, iar cea a vieții religioase nu a fost

excepție de la regulă. În contextul în care majoritatea populației României era adepta confesiunii creștine ortodoxe, controlul asupra Bisericii Ortodoxe Române (BOR) a reprezentat un interes aparte pentru factorul decizional politico-ideologic, care tindea să minimizeze instituția religioasă în viața socială a statului sau să subordoneze în totalitate autoritatea religioasă în favoarea celei laice. Totodată, potrivit unor tradiții, au existat niște continuități ale memoriei instituționale. Spre deosebire de URSS, în România biserica nu a fost separată de stat. Din această perspectivă s-au conturat diferite forme de ajustare a instituției ecleziastice la noile realități.

Raportul dintre „centru” (București) și „periferie” (Oltenia) la nivel de stat și Biserică constituie o altă realitate a regimului comunist. Oltenia reprezintă provincia românească cu cea mai numeroasă populație creștin ortodoxă (99%). Din Oltenia au participat cei mai mulți preoți în misiune creștină în Transnistria în anii celui de-Al Doilea Război Mondial. În Oltenia s-au refugiat cei mai mulți basarabeni, inclusiv cle-

rici. Cu alte cuvinte, această realitate nu putea scăpa de sub „ochiul de veghe” al autorităților sovietice, care au ocupat România în anul 1944. Una dintre formele punitive aplicate în raport cu Oltenia a constituit-o lichidarea Mitropoliei Olteniei în anul 1945. A existat o interconexiune între ierarhii Olteniei și Patriarhia Română. În linii generale, Oltenia era estimată în epocă drept un spațiu al „luptei revoluționare a clasei muncitoare, a PCR” ce trebuia pus în valoare ca „un tot unic, pentru că de fapt nu se poate despărți lupta comunistilor, a mișcării revoluționare muncitorești” [4, p. 472, 474]. Era un teren impropriu activității firești a vieții religioase, or BOR din Oltenia a fost nevoită să coabiteze cu un regim care mai mult tolera biserica decât o accepta în esență.

SLUJITORII BISERICII DIN OLTENIA ÎN NOUL CONTEXT POLITIC

Încă din toamna anului 1944 se constată tendința regimului comunist de a include clerul din Oltenia în viața politică. Propaganda comunistă etala faptul că la 8 octombrie 1944, în comuna Cetatea-Dolj, Oltenia, regimul antonescian a fost înlăturat datorită preotului George Mitrică [5, p. 4]. La fel, în Oltenia, Regionala PCR remarca faptul că mai mulți preoți și învățători simpatizau Partidul Național Țărănesc, inclusiv preotul Ioan Marina, paroh în Râmnicu-Vâlcea. Conducerea comunistă locală dorea să-i atragă pe preoți în partidul lor sau să formeze o opoziție în cadrul PNT [6, p. 24].

În vara anului 1945, Ion Bălan, redactor la ziarul comunist *Scânteia*, a condus o caravană cinematografică aflată sub egida Ministerului Propagandei (ministru fiind prof. Constantinescu-Iași) prin Oltenia și sudul Munteniei. Jurnalistul a raportat instanțelor că un număr de peste zece preoți nu i-au dat acces în localitățile unde păstoresc. Preotul C. Burducea, ministrul Cultelor, a dispus o rezoluție prin care toți preoții vizați erau invitați la București, telefonic, pentru ziua de 5 iulie 1945, spre cercetare [7, p. 15].

Securitatea semnală la 11 decembrie 1948 că „Firmilian Marin al Craiovei a trimis în toată Oltenia preoți și misionari pentru a difuza și vinde calendarul religios pe 1949 cu scopul de a «ține trează flacăra credinței românești». Firmilian Marin încurajează tendințele mistice și obscurantiste ale călugărilor din raza eparhiei sale” [8, p. 101]. Dintr-o altă notă informativă, din 30 august 1949, aflăm că Firmilian „duce o intensă propagandă contra actualului regim, exprimându-se pretutindeni că astăzi avem în țară un regim de teroare comunistă, care se va prăbuși cât mai curând, la intervenția forțelor opuse” [8, p. 145].

O strategie abilă de identificare a clerului loial patriarhiei a fost organizarea în 1949, la Seminarul Central, a unui curs de două luni și jumătate pentru preoții din Oltenia, Muntenia și Moldova. La curs urmau să participe 400 de preoți înainte de Paști și alții 400 – după sărbătorile pascale. Două luni se țineau prelegeri, în număr de peste 80, de către profesorii Facultății de Teologie, iar o jumătate de lună durau examenele. Subiectele prelegerilor fixate de corpul profesoral și aprobate de patriarhul Justinian erau „din domeniul Teologiei, nu doctrină marxistă, cum crede clerul, care s-a sesizat de aceasta” [9, p. 126]. Clerul era nemulțumit de faptul că s-au fixat taxe mari pentru curs. Cei din provincie urmau să achite câte 8.000 de lei, plus alimente, iar cei de la București – 3.000 de lei, plus alimente (2 kg de untură, 1 kg de săpun etc.) [9, p. 127].

Promovarea în aprilie 1949 a peste 20 de preoți din Oltenia, care au obținut media generală „10” la examenele susținute la Centrul de îndrumare de la Institutul Teologic (membru al Comisiei era și arhiepiscopul Firmilian Marin al Craiovei), a fost apreciată ca fiind făcută la dorința patriarhului Justinian, pentru ca să-i poată astfel transfera în capitală în locul altora care nu au obținut mediile necesare rămânerii lor la posturile pe care le dețin în prezent. În București urmau să rămână 150 de preoți din 300, și doar oamenii devotați regimului. În audiența pe care clericii cursiști olteni au avut-o în dimineața zilei de duminică 3 aprilie 1949 la conducătorul BOR, acesta le-a arătat toată sollicitudinea față de situația lor în viitor, ca un rezultat al mediilor obținute la examen [9, p. 153].

La sfârșitul anului 1949, printre clerici au început să se manifeste cazuri ce au produs îngrijorare în rândurile BOR. Este vorba de ieșirea din Biserică a 24 de preoți în Oltenia și doi în județul Prahova. Ei au spus că-și pun de acum serviciile în slujba democrației. Un preot de pe Valea Prahovei a lăsat vestimentația preoțească în fața altarului, afirmând în fața enoriașilor „că ceea ce le-a predicat până în prezent a fost o minciună” [9, p. 196].

Din categoria clerului îndepărtat de cele bisericesti făcea parte preotul prof. Gheorghe Moiescu, care se ocupă la București cu problemele de tipar ale Mitropoliei Olteniei. Acesta era apreciat ca fiind „foarte neomenos” și avar de bani. „Când tipărește de exemplu calendare pentru Oltenia, scoate în loc de atâtea câte cere Mitropolitul Firmilian, încă 5.000–10.000 de exemplare; câte 4 lei exemplarul” [9, pp. 243–244].

Totodată, este necesar să scoatem în evidență faptul că Oltenia, prin cadrul său geografic, mărginită spre nord și nord-vest de masivul Carpaților Meridionali, de două treimi de cursuri de apă, Dunăre, Olt, a creat premisele necesare în declanșarea mișcării

naționale de rezistență împotriva regimului comunist. Lăcașurile monahale din nordul Olteniei au fost considerate centre de rezistență și raliere împotriva forțelor anticomuniste [10, pp. 102-103; 11, pp. 29-63].

ACȚIUNE DE REPRESIUNE CONTRA CLERULUI

La începutul anilor 1950, se intensifică acțiunea de represiune contra clerului. Pentru exemplificare, dacă în 1944 în eparhia Râmnicului au fost arestați 11 preoți, atunci în 1952 – 37 de preoți, iar în 1959 – 1.946 de preoți [12, p. 14]. Primele cazuri de întemnițare a preoților au fost fixate în octombrie 1944, avându-i în vizor pe foștii preoți legionari [13, p. 112, nota 8] cu antecedente penale din perioada conducerii statului de către Ion Antonescu. De menționat faptul că în anul 1937, în tabelul militanților Partidului „Totul pentru Țară” din județele Olt și Romanați făceau parte respectiv 163 și 237 de persoane, inclusiv cinci și patru preoți [14, pp. 449-450]. În 1944, pe parcursul unei luni, preoții au fost internați în lagărul amenajat ad-hoc la Olănești, ulterior la penitenciarul din Lugoj.

O altă categorie de preoți, care printre primii au avut de suferit în urma instaurării regimului comunist, au fost basarabenii [15, pp. 276-298]. În timpul anexării Basarabiei de către Uniunea Sovietică, în vara anului 1940, în provincia românească activau funcționari, agricultori din Oltenia, care împreună cu basarabenii din diferite categorii sociale, inclusiv slujitori ai BOR, în contextul situației tensionate create, au fost nevoiți să se repatrieze în țară, în Oltenia [16, pp. 145-152; 17, doc. 2, p. 215, doc. 12, p. 236, doc. 13, p. 238, 240, doc. 29, p. 305, doc. 65, p. 425 etc.]. De specificat faptul că guvernarea Ion Antonescu a fixat Oltenia și Banatul drept provincii românești destinate celor evacuați, cu excepția persoanelor care aveau rude apropiate în alte părți ale României [18, p. 74]. Securitatea românească, pe deplin aservită Uniunii Sovietice, a executat cu promptitudine toate solicitările statului expansionist. Este și cazul clerului basarabean, refugiat în Oltenia în timpul ocupației Basarabiei de către URSS (1940, 1944). Dintr-un total de 368 de clerici refugiați, în Arhiepiscopia Olteniei au fost repartizate 44 de persoane [19, p. 33]. La 30 decembrie 1944, Comisia de Epurare de pe lângă fosta Arhiepiscopie a Chișinăului din orașul Craiova solicita de urgență semnarea confidențială a preoților și cântăreților cu atitudine abuzivă ori cu o ținută nedemnă de executarea serviciului și care s-au opus intereselor străine națiunii române [20, f. 125], completându-se un chestionar în acest sens [21, f. 10].

De menționat faptul că după 1948, situația preoților basarabeni s-a îngreunat cu mult și în cadrul

administrației ecleziastice. În acest sens, menționăm relatarea preotului Paul Mihail referitor la rezervele întâmpinate din partea mitropolitului Nifon al Olteniei, în problema includerii clericilor refugiați în oficierea serviciului divin: „Dimineața am mers la reședința mitropolitului Nifon al Olteniei. Ne-am adunat vreo 15 preoți evacuați. A stat de vorbă cu noi toți afară, la intrare, plimbându-se. Am raportat cine sunt, rog utilizare la o biserică, corul școlii cu 16 elevi refugiați să cânte la catedrală. A pronunțat următoarele cuvinte: «Nu vă pot ajuta cu nimic, corul școlii să nu cânte și bună ziua». Da, acestea sunt cuvintele ierarhului” [22, pp. 305-306]. Cercetătoarea Ana-Maria Iancu (Rădulescu) menționează faptul că „pentru preoții refugiați din Basarabia și Bucovina nu s-au făcut de la început prea multe eforturi pentru a fi readuși în localitățile de unde fuseseră transferați, considerându-se că ei, ca refugiați, oricum nu aveau rădăcini în zonă (case, rude etc.) [23, p. 306]. Preoții basarabeni și bucovineni au avut de suferit în mod direct în urma ocupației de către URSS, unii au trecut prin temnițele comuniste din România, iar alții au fost ridicați și deportați în Siberia. În acest context se înscriu și preoții Nicolae Goanță (Gonță) (1908–1944) și Theodor Petcu (1897–1957).

Nicolae Goanță (Gonța) a absolvit Seminarul Teologic din Chișinău (1927) [24, pp. 344-353], fiind al doilea la învățătură dintre cei 35 de colegi, urmând și Facultatea de Teologie din Chișinău a Universității din Iași (1928) [25, pp. 639-653]. A activat la parohia Volcineț din 1928 și până în iunie 1940. În vara anului 1941, după eliberarea Basarabiei de armatele române, a devenit preot la parohia Călărași Sat. În timpul războiului, a vizitat lagărele de prizonieri sovietici, pe care îi ajuta cu alimente și îmbrăcăminte. În aprilie 1944, preotul Nicolae Gonța s-a refugiat la Craiova. La 23 noiembrie 1944 a fost înjunghiat mortal pe str. Unirii din oraș de către militarii sovietici. A decedat la 26 noiembrie 1944, fiind înmormântat la Cimitirul Sineasca din Craiova, iar la 20 octombrie 1984 a fost reînhumat în cimitirul Mărcuța din București, alături de soția și fiica sa. Slujba reînhumării a fost oficiată de preoții basarabeni Vasile Țepordei, Teodor Gotcă (preot la Biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena” Obedeanu – Craiova) și Nicolae Pretorian [26, pp. 115-116].

Preotul Theodor Petcu, născut la 17 februarie 1897 la Chiperceeni, jud. Orhei, după absolvirea Seminarului Teologic din Chișinău (1919) a fost primul basarabean trimis să fie hirotonisit preot la Iași la Catedrala „Treierarhi” [27, p. 2], pe seama parohiei Stohnaia, jud. Orhei (cu 140 de credincioși), aflată pe malul drept al fluviului Nistru [28, p. 2]. La Stohnaia, părintele Theodor Petcu a salvat și a găzduit refugiați din gulagul

sovietic care reușeau să supraviețuiască după trecerea Nistrului. Ulterior, aceste contribuții au fost decisive la arestarea sa la recomandarea NKVD-lui și apoi la deportarea în Siberia. În urma anexării Basarabiei în vara anului 1940, s-a refugiat peste Prut, fiind încadrat în septembrie 1940 la filia Gaia din parohia Murgași – Dolj [29, p. 801]. După 22 iunie 1941, când România a intrat în război, părintele s-a reîntors la baștină. În octombrie 1941, părintele revine la parohia Stohnaia, iar două luni mai târziu s-a transferat la parohia Țireni, jud. Orhei, unde a rămas până în primăvara anului 1944. Ca rezultat al înaintării trupelor sovietice, în martie 1944, a fost nevoit să revină în Oltenia și din nou numit preot la parohia Murgași. La 20 februarie 1949 a fost ridicat de milițianul de sector, fiind îmbrăcat sumar în vestimentație preoțească și dus la Craiova. De aici, sub escorta Securității, a fost transportat la București și Constanța, iar de acolo la Chișinău. I-a fost înscenat un proces, în care doi foști servitori ai săi erau obligați să depună mărturie, fiind acuzat de trădarea „patriei sale” URSS și condamnat la șapte ani muncă forțată în Siberia. În 1955, ca urmare a destinderii după moartea lui Stalin, cetățenii străini din lagăr au fost transferați în lagărul nr. 37, unde părintele Theodor Petcu s-a întâlnit cu Pan Halippa și colonelul Bădărău din Iași. A fost eliberat din lagăr în decembrie 1955, iar în România a ajuns cu trenul abia pe 28 mai 1956, la Iași. Autoritățile române, ca și în cazul altor foști deportați, l-au transferat în detenție la penitenciarul de la Gherla, unde părintele Theodor Petcu, în ziua de 12 martie 1957, a trecut la cele veșnice. Familia a fost informată despre decesul său abia în iunie, iar certificatul de deces a fost eliberat abia la 13 decembrie același an, cu diagnosticul „cancer al prostatei și insuficiență cardiacă” [30, pp. 237-238; 31, pp. 307-328]. Referitor la destinul tragic al preotului basarabean este semnificativă constatarea fiicei sale Eleonora Drăgan-Petcu: „Este un caz, așa-zis «strigător la cer». Un preot *român* (*s.t.*) este judecat de *ruși* (*s.t.*), apoi este eliberat și trimis în țara lui, unde este trimis la închisoare și moare. Oare ce fapte grele a săvârșit el? A fost un mare naționalist. Și-a iubit Țara. A educat copiii și generații întregi de tineri din Basarabia unde s-a născut și din Oltenia unde și-a găsit refugiu într-un spirit de înaltă valoare morală și națională” [26, p. 122].

Nu trecem cu vederea nici cazul preoților din Oltenia care în anii celui de-Al Doilea Război Mondial au slujit în Basarabia. Arhimandritul Efrem Enăchescu, fostul exarh al mănăstirilor din Oltenia [32, pp. 81-88], fost Arhiepiscop al Chișinăului, și-a transferat reședința în toamna anului 1944 la Muzeul Regional din Craiova [33, ff. 17-18], ulterior ierarhul fiind pensionat de regimul comunist [34, pp. 22-28].

Preotul Floricel I. Cristide, născut la 10 ianuarie 1916 în comuna Strejeștii de Sus, județul Olt, în perioada martie 1942 – 22 martie 1944 a fost numit preot paroh pe seama noii parohii înființate la Breanova, jud. Orhei. Ulterior, a funcționat la parohia Strejeștii de Sus, rn. Drăgășani, reg. Argeș, până la 1 iunie 1949. Apoi, a fost transferat la parohia Lungești, pe postul de preot secund, unde a activat până la 27 septembrie 1959, atunci când a fost arestat și condamnat pentru delictul de uneltire la 4 ani închisoare corecțională și 3 ani de interdicție corecțională. A executat această pedeapsă și de la 26 septembrie 1963 a fost pus în libertate [35, ff. 87-90].

Au fost și preoți condamnați din Oltenia, absolvenți ai Facultății de Teologie din Chișinău, printre care preotul parohiei în rn. Vedea, Ion Popescu, condamnat la 5 ani de închisoare corecțională prin sentința nr. 154 din 24 martie 1960 a Tribunalului Militar Craiova, pentru uneltire contra ordinii sociale, fiind eliberat din închisoare la 27 iunie 1964 [35, f. 3].

Din vizorul autorităților nu au scăpat nici preoții din Oltenia care s-au aflat în misiune în Transnistria în anii celei de-a doua conflagrații mondiale. Ion Rădulescu (Corcău), născut la 1 ianuarie 1910, în comuna Spineni, județul Olt, fost legionar, a fost trimis preot misionar în Transnistria în vara anului 1943, fiind slujitor la parohia Pescianca, Râbnita. Preotul Ion Rădulescu a fost arestat la 18 noiembrie 1950, iar expirarea pedepsei a avut loc la 18 noiembrie 1952 [36, f. 3]. Un alt preot misionar din Oltenia a fost St. Smărăndescu de la parohia Dumitrașcova.

Preotul Florian Ionescu, născut la 16 martie 1912 în comuna Bărăștii de Vede, județul Olt, fost membru în mișcarea legionară (a fost o perioadă secretarul lui Horia Sima), de care după asasinarea lui Nicolae Iorga s-a dezis public, a fost arestat la 23 martie 1950 de locotenentul de sector Vespasian Vâlcu și dus însoțit de alți patru inși cu pistoale în mână la sediul Securității Raionale Slatin. În momentul arestării cei cinci inși au timorat enoriașii adunați să-și apere păstorul sufletesc. În beciurile Securității a fost bătut, în urma loviturilor a suferit continuu dureri de stomac și ficat, fiind diagnosticat cu ciroză hepatică atrofică și ulcer. La 5 mai 1950 a fost transferat la Securitatea Regională Pitești, unde a fost anchetat timp de trei săptămâni de locotenentul major Nicolae Dumitrescu, fiind „maltratată de căpitanul Iordache, care l-a bătut cu bastonul de cauciuc peste cap, mâini și picioare până i-a luxat maxilarul inferior și i-a zdrobit fiecare mușchi. Din cauza luxării maxilarului n-a mai putut să se hrănească o bună perioadă de timp și era aproape să decedeze prin inaniție (a putut să se hrănească doar cu ceai și zeamă)” [37, doc. 1, pp. 96-98]. Ulterior a fost transferat

și anchetat la București la sediul Ministerului Afacerilor Interne (MAI) cu concursul locotenentului major Nae Dumitrescu, fiind bătut crunt de către acesta. Aici a fost „scuiat în față și înfometat pentru că nu declara cum au vrut anchetatorii, procesul se finaliza cu greu, după scenariul stabilit de Securitate. Bătut cu un ciomag peste tot corpul și apoi cu ranga de fier la picioare de un oarecare poreclit Tarzan, originar din Teleorman. Pentru a mărturisi ceea ce doreau aceștia era amenințat cu violarea soției în fața sa și a copilului său. Și au simulat că aceștia ar fi acolo” [37, doc. 1, p. 98]. A urmat transferarea la Penitenciarul Jilava, retrimis în judecata Tribunalului Militar București, unde a fost condamnat la 15 ani muncă silnică pentru „crimă de înaltă trădare”, confiscarea totală a averii personale, pierderea drepturilor civice după eliberare timp de 5 ani și 5.000 de lei cheltuieli de judecată. Procesul a avut loc fără apărare în prezența anchetatorului Nicolae Dumitrescu. Din capitală, în iunie 1952, preotul Florian Ionescu a fost transferat la Penitenciarul Aiud și repartizat la lucru în fabrica închisorii, la secția tâmplărie. La 1 august 1964 a fost grațiat de restul pedepsei, cu șapte luni înainte de expirarea termenului de 15 ani condamnare. A fost reîncadrat la parohia Oteștii de Sus – Olt. A existat o încercare a Securității de a-l include, în mod nereușit, ca informator, deoarece: „de acest legionar nu se poate apropia niciun agent din cei existenți în com. Otești, din cauza prudenței exagerate de care dă dovadă și a nepotrivirii în ceea ce privește pregătirea culturală, agenții fiind mult sub nivelul acestuia” [37, doc. 1, pp. 98-100]. De menționat și soarta familiei preotului, care a avut numai de suferit din partea autorităților locale din com. Otești, Olt. Preoteasa a muncit în colectiv, iar fiul nu a fost acceptat la studiile liceale. Preoteasa a fost obligată să dea cantități mari de carne și de cereale pentru cele 3 ha de teren ce le poseda, până în 1962, când i-a fost înstrăinat pământul cu forța și a devenit membră în Cooperativa Agricolă de Producție (CAP), unde a lucrat între 1962 și 1972, însă pensie de CAP nu i s-a dat [37, doc. 2, p. 114].

Procesul de colectivizare a agriculturii a generat noi arestări ale clericilor ortodocși pe motivul nepredării cotelor agricole sau refuzului de a presta muncă în „folosul obștesc”, acțiuni incriminate de autoritățile comuniste ca fiind infracțiuni de „sabotaj economic”. Pentru „sabotaj”, la cinci luni (25 martie 1950 – 14 noiembrie 1950) închisoare corecțională a fost judecat preotul Ilie Anghel, născut la data de 9 septembrie 1894 în comuna Pleșoiu, raionul Slatina [38]. În 1950, în lista foștilor exploratori figurau mai mulți preoți, catalogați ca fiind de origine socială chiaburi. Astfel, preotul Marin Neamțu, domiciliat la Craiova,

str. Cuza Vodă, nr. 96, fost liberal, era propus să fie încadrat în unitatea de muncă timp de doi ani, fiind învinuit că „a avut răspunderea mișcării misionare din Transnistria. Dușman al Uniunii Sovietice [...] A ținut materiale interzise în biblioteca sa. Ține legături cu elemente dușmănoase regimului. Afirmă credincioșilor să nu se lase atrași de comunism. Difuzează zvonuri mistice, căutând să corupă țărani cu care discută de a nu se înscrie în colectiv” [39, f. 3]. Preotul Alexandru Ruicannescu, cu trecut politic Goga-cuzist, propus de încadrat în unitatea de muncă pe parcursul unui an, era învinuit că „la 8 Martie 1950 a bătut clopotul la biserică pentru ca femeile să se ducă la biserică și nu la sărbătoarea Zilei Femeii. S-a manifestat ostil în toate cazurile regimului și URSS, arătând că pieirea bolșevismului este inevitabilă. Este dușman înverșunat al colectivizării” [39, f. 15].

Preotul Constantin N. Geana, din Bâla de Jos, Mehedinți, cu apartenență politică la Partidul Național Liberal-Brătianu, era propus la încadrare în unitatea de muncă timp de 1 an, deoarece „se împotrivesc colecțiilor și se manifestă fâțiș, afirmând că cine șade astăzi în pușcărie mâine va fi ministru și când vor veni ai lui îi va jupui de vii pe tâlharii din Partidul Muncitoresc Român” [39, f. 15]. Preotul Sabin Chiricescu, originar din Topești-Gorj, fost membru al Partidului Radical, era propus la încadrare în unitatea de muncă timp de 2 ani, deoarece „amenință membrii de Partid și insultă organele administrative. A menținut portretul fostului rege în biserică, chiar după ce i s-a pus în vedere. Caută să intimideze membrii de Partid. Nu primește în biserică lumânări cumpărate de la cooperativă” [39, f. 17].

Preotul Iancu F. Popa, domiciliat în comuna Izimșă-Mehedinți, fost simpatizant al Partidului Național Liberal-Brătianu, neîncadrat, exclus din Partidul Muncitoresc Român, era învinuit că instigă contra colectivizării, sabotând campania de însămânțări, lansând zvonuri, creând dificultăți organelor locale [39, f. 37]. În lista elementelor reacționare era trecut și cantorul bisericesc Dan Gr. Alexandru din Braloștița, Dolj, născut în această localitate la 22 mai 1910, fost membru al Partidului Național Țărănesc-Maniu, propus la încadrare în unitatea de muncă timp de 1 an, deoarece „instiga locuitorii de a nu se asocia să-și lucreze pământul cu tractoarele și a nu se înscrie în colectiv. Spirit răzvrătit, făcând greutăți organelor administrative” [39, f. 7]. Călugărul Constantin Sachelarie de la Mănăstirea Cozia-Vâlcea, de origine socială țaran mijlociu, fost legionar, era învinuit că menține legături și e dispus să adăpostească fugari politici. Îndemna populația la misticism și crea „neîncredere în actualul regim” [39, f. 25].

Pe parcursul lunilor aprilie, iulie și august 1952, Securitatea a întocmit liste ale celor care au făcut par-

te din comitetele județene ale partidelor istorice, din Partidul Național Creștin și din mișcarea legionară. Printre aceștia erau și preoți ortodocși. În scopul justificării acțiunilor de reținere, preoții au fost supuși unor anchete dure, fiind constatate mai multe „inscripționări” cu informații false. Pentru clerici, a fost semnificativă arestarea lor în noaptea sărbătorii Adormirea Maicii Domnului (15/16 august 1952). Preoții reținuți în această perioadă au cunoscut regimul de detenție administrativă, de trimitere în colonii de muncă la Canal, de la Galeșu, Valea Neagră, Peninsula, Capul Midia și Poarta Albă. După închiderea șantierului de la Canal, cei epuizați fizic au fost repartizați la centrul de triere, apoi, după „refacere”, au fost trecuți prin verificările comisiei MAI, cei mai mulți fiind eliberați în 1953 [12, pp. 16-17].

Preotul Gheorghe Ionescu a fost arestat la 2 aprilie 1952, închis la Penitenciarul Pitești și pus în libertate la 30 mai 1954. În penitenciar, în timpul detenției acesta nu a exercitat nicio muncă, deoarece era bolnav de tuberculoză. În urma bolilor de care suferea, preotul Gheorghe a trecut la cele veșnice la 7 mai 1960 [40, p. 107].

Constantin Boștinescu, preot pe seama parohiei Filie „Sf. Împărați Constantin și mama sa Elena”, fost membru al Partidului „Totul pentru Țară”, a fost arestat în noaptea de 18-19 iulie 1952 de către organele de securitate [41, p. 100]. Problemele cu organele statului nu au încetat, deoarece la 18 septembrie 1959 a fost ridicat din nou de către organele de stat [42, f. 159].

Preotul Florian Stănescu a fost arestat pe 16 august 1952, dosarul acestuia fiind depus la Penitenciarul Pitești [43, ff. 2-3]. Părintele Ilie Căpățâneanu a fost arestat la 16 august 1952. Era deținătorul unei averi de 8,5 ha, a unei case, iar averea soției Elisabeta Ionescu era de 4,5 ha de pământ. Acesta a mai fost întemnițat la Penitenciarul Pitești în 1947-1948 [44, f. 3]. În ianuarie 1953, preotul Nicolae Stănescu de la parohia Teiuș a fost arestat pentru nepredarea cotelor, parohia acestuia fiind păstorită de către preotul Călin Florea [45, f. 33].

Deși tânăr student, nu a scăpat din vizorul Securității nici Nestor Vornicescu, mitropolitul de mai târziu al Olteniei. Urmărit fiind călugărul Gr. Cobzaru de la mănăstirea Podul Coșnei pentru „manifestările dușmănoase ale acestuia”, informatorul a reușit să descopere, în 1953, că acest călugăr „primește vizite din partea lui Nestor Vornicescu, student al Institutului Teologic din București, element suspect pentru Securitate”, așa cum se menționează în „Referatul privind mănăstirile și schiturile ortodoxe de pe teritoriul RPR și starea muncii informativ-operative în aceste obiective”, întocmit de MAI [46, p. 300].

Ion M. Mihăilescu, născut la 8 iunie 1911, în comuna Verguleasa, județul Olt, după absolvirea cursu-

rilor în teologie a fost hirotonit preot la parohia Valea lui Alb (1935) și în 1939 s-a transferat la parohia Verguleasa. Ca și în celelalte cazuri de preoți, nesimpatizanți ai regimului, a fost arestat la 12 mai 1950, fiind învinuit că nu a plătit cotele impuse de regim, dar a fost eliberat la 1 iulie 1950. După o perioadă, și anume la 14 aprilie 1952, a fost iarăși arestat și deținut până la 1 mai 1954. După această detenție, s-a prezentat la parohia Verguleasa, iar mai târziu, în 1959, a fost arestat pentru a treia oară și condamnat, pe baza sentinței Tribunalului Militar Craiova nr. 498 din 10 aprilie 1959, la 10 ani de închisoare, pentru uneltire contra ordinii sociale. La proces au fost plătiți martori care au declarat falsuri legate de viața, activitatea și misiunea acestuia. După o lungă perioadă de detenție, a fost eliberat de la Aiud, la 31 iulie 1964, fiind reîncaadrat la parohia Dumbrăvești-Olt, parohie de la care s-a pensionat pe 1 mai 1976. A trecut la cele veșnice la 19 decembrie 1982 [47, ff. 35-36].

CLERUL – PARTE A MIȘCĂRII DE REZISTENȚĂ ANTICOMUNISTĂ

Revoluția anticomunistă din Ungaria din toamna anului 1956 a găsit rezonanță și în mediul clerical din Oltenia. Atât în timpul revoluției, cât și după, Ion Stănculescu, preot la parohia Bălțați, a scos-o în evidență, afirmând că și în Republica Populară România se vor petrece aceleași evenimente, iar măsurile luate de Partidul Muncitoresc Român și de guvern în vederea ridicării nivelului de trai al celor ce muncesc au fost puse în legătură cu schimbările produse în Ungaria. Drept urmare, s-a concluzionat că preotul Ion Stănculescu „a desfășurat activitate dușmănoasă împotriva regimului democrat popular din RPR, de a comenta în mod dușmănos privitor la transformarea socialistă a agriculturii, de a preamări contrarevoluția din Ungaria, de a propaga ideea izbucnirii unui nou război mondial și de a preconiza răsturnarea regimului democrat popular din Republica Populară România” [48, f. 5]. Preotul Constantin Diaconescu, născut la 1 ianuarie 1910, în comuna Scornicești, satul Teiuș, raionul Potcoava, județul Olt, la 4 noiembrie 1956, a mers la sediul Gospodăria Agricolă Colectivă (GAC) „Steaua Roșie” din satul Șuica, comuna Tătuș, raionul Vedea, „unde a început să aducă diferite injurii și amenințând colectivii, spunându-le să plece din sediul GAC-ului, căci acolo este proprietatea sa, că i-a venit și lui timpul să intre la stăpânire, precum și faptul că la noi în țară se vor întâmpla asemenea evenimente ca în Ungaria, și că dacă nu vor părăsi sediul GAC, îi va da foc, iar la intrarea în sediu a bruscă mai mulți colectiviști” [49, f. 7]. A fost învinuit de infracțiune de agitație publică.

În timpul evenimentelor din Ungaria, preotul Petre Milcu, născut 7 iunie 1898 în com. Grojdibod, rn. Corabia, și-a manifestat bucuria față de acțiunile întreprinse de elementele revoluționare, sperând că acest lucru se va petrece și în România [49].

În august 1958, mitropolitul Firmilian Marin al Olteniei a fost cercetat pentru legionarism, fapt pe care nu l-a declarat în autobiografie la episcopat [9, p. 246]. Raportul ministrului Al. Drăghici, din 6 octombrie 1958, consemnează că Firmilian a oferit sume importante pentru ajutorul legionar și că „a avut cunoștință de faptul că în mănăstirile de pe raza Mitropoliei sale sunt găzduiți ilegal fugari și sprijiniți materialicește” [46, p. 328]. În toată această ecuație trebuie să-l menționăm pe patriarhul Justinian care l-a sprijinit în acțiunile sale pe mitropolitul Firmilian al Olteniei. Tot în prezența lui Firmilian, patriarhul Justinian a luat atitudine față de situația Bisericii Ortodoxe din RSS Moldovenească, de deznăționalizarea românilor din acest spațiu [13, pp. 120, 134].

Cazul mitropolitului Firmilian, învinuit de legionarism, nu era unicul în acei ani în care regimul comunist ducea o nouă luptă contra foștilor membri ai mișcării social-politice de extrema dreaptă. Organele securității statului au arestat în aprilie 1957 un grup din șase membri în frunte cu preotul Dumitru Popovici, participant la Congresul Studenților Legionari ținut la Craiova în 1937 [50, doc. 118, p. 463]. Securitatea urmărea cu interes activitatea lui Visarion Puiu, care se folosea de nunțiul papal de la București pentru a menține legătura cu Eugeniu Suceveanu Laiu, fost locotenent de arhiepiscop de Craiova și diaconul Ionescu de la catedrala din Craiova [13, p. 127].

Este și exemplul lui Ion Iscru, care a activat în organizația legionară nr. 3 „Vlad Țepeș” din comuna Traian, județul Olt, fiind exclus din partid în 1957, apoi condamnat și internat la „locul de muncă” în perioada 20 iulie 1959 – 8 iunie 1960 [51]. Printre legionarii, reținuți de organele de securitate ale regiunii MAI Oltenia, a fost Petru Samarandescu, cercetat timp de un an și două luni, pierzându-și astfel continuitatea în câmpul muncii și gradul de ofițer de securitate [51, f. 11].

La părăsirea penitenciarelor, foștii deținuți semneau un document confidențial prin care erau anunțați că au luat cunoștință de faptul că nu au dreptul să divulge nimănui nimic din cele văzute și auzite în legătură cu locurile de deținere pe unde a trecut și nici despre persoanele încarcerate [49, vol. III, f. 63].

Bătrâni, bolnavi și neputincioși, foștii preoți condamnați de regimul comunist erau monitorizați cu atenție de instituțiile represive după eliberarea acestora din închisori. Preotului Floricel I. Cristide, după ce în septembrie 1963 a fost pus în libertate, i se făcea

o caracteristică favorabilă că din momentul eliberării „s-a încadrat cu drag în rândul oamenilor cinstiți care muncesc pentru construirea socialismului și pentru Pace. A fost membru colectivist împreună cu soția și copilul lor, fiind în relații bune cu «organele Statului»” [35, f. 86]. În urma verificărilor din 1973 ale lui Ilie Anghel din comuna Cârlogani, județul Olt, preot în satul Văleni, comuna Brâncoveni, în discuțiile pe care le purta cu enoriașii, atât în lăcașul de cult, cât și la domiciliu, acesta nu mai declara nimic negativ la adresa conducerii de partid sau de stat [52, f. 2]. În 1973, preotul Ion Popescu, suferind de ulcer, a fost verificat de organele de securitate, iar în urma verificărilor a reieșit faptul că avea un comportament corespunzător, nefiind semnalat cu manifestări dușmănoase și nici cu legături în rândul foștilor legionari [36].

Preotul Pele Preda, născut la 7 decembrie 1909, în comuna Gura Padinii, raionul Corabia, regiunea Slatina, arestat în 1959, fiindu-i fixat locul de muncă pentru 36 de luni, în 1965 le spunea oamenilor că acest partid nu o să mai cadă vreodată de la putere, deoarece s-a întărit și este iubit de toți muncitorii, pentru că le-a făcut case și blocuri, ceea ce nu au visat ei vreodată. Peste un an, preotul Pele Preda le-a spus oamenilor în fața bisericii din Hotaru că a văzut pe tovarășul N. Ceaușescu vizitând un complex monahal și l-a întrebat pe preot dacă are nevoie de ceva, întrebare la care preotul i-a răspuns că nu are nevoie de nimic, lucru din care reiese că lumea vorbește multe, dar el crede că acesta nu are de gând să dărâme bisericile și să construiască în locul lor magazine, ba chiar crede că o să se introducă predarea religiei în școli [53].

Unii dintre foștii preoți deținuți nu-și pierduseră însă spiritul militant împotriva regimului. Inițial, în 1969, preotul Ion Rădulescu (Corcău) menționa faptul că lucrurile s-au dezvoltat foarte mult, dar încă nu se poate trăi bine, în special din cauza nepriceperii unor conducători de CAP, țăranii neavând venituri suficiente pentru a trăi. Preotul afirma că PCR o să le ofere generațiilor viitoare un trai foarte bun, generația actuală fiind una de sacrificiu. Dezamăgit însă de realitățile dure ale vieții cotidiene, la 8 iulie 1975, preotul Ion Rădulescu s-a manifestat ostil la adresa politicii PCR, afirmând că în prezent tineretul nu observă greutățile și nu-și dă seama de primejdie. În august 1975 spunea că așa s-a mințit pe parcursul a trei decenii fără nicio rușine și totuși se vorbește despre omenie, despre etică socialistă, dar vai de omenia pe care au adus-o comuniștii poporului român, i-a adus minciuna și mizeria. Drept urmare, s-a concluzionat că preotul Ion Rădulescu, legionar, are o poziție ostilă, se menține pe idei legionare și are intenția de a trece la îndoctrinarea tineretului cu idei fasciste [53, f. 3].

CONCLUZII

Odată cu schimbarea macazului geopolitic după 23 august 1944 și instaurarea regimului comunist, are loc o turnură a vieții religioase în România. Noul regim a avut o atitudine duplicitară în raport cu BOR și slujitorii ei. Pe de o parte, s-a încercat atragerea celei mai mari instituții ecleziastice din țară în viața politică, pe de altă parte, atitudinea și acțiunea antibolșevică a BOR în perioada interbelică și asocierea unor clerici cu mișcarea de extremă dreapta a generat diferite forme punitiv, inclusiv detenția, munca în colonii, marginalizarea, compromiterea, intimidarea.

Materialul analizat ne permite să constatăm o serie de acțiuni moderate sau violente promovate de autoritățile politice în raport cu clerul din Oltenia, implicit din județele Olt și Romanați. Unii preoți au colaborat deschis cu regimul comunist, alții au încercat să „coabiteze”, însă o parte dintre slujitorii bisericii au avut de suferit în urma instituirii opresiunii prin maltratări, condamnări, intimidări. A existat și un segment al clerului care s-a opus autorităților politice.

Din perspectiva regimului comunist, slujitorii bisericii au fost considerați o categorie socială neloială, de aceea au fost în permanență strict monitorizați de către stat prin intermediul instituțiilor acestuia (Securitate, Departamentul Cultelor etc.).

BIBLIOGRAFIE

1. Constantiniu, F., Ionescu, M.E. Planul sovietic de comunistare a României (martie 1945). În: *Revista istorică. Serie nouă*. 1993, tom IV, nr. 7-8, 657-661.
2. Statutul Partidului Comunist Român. București: Editura PCR, 1948. 31 p.
3. Ceaușescu, N. România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste (ianuarie 1968 – martie 1966). Vol. III. București: Editura Politică, 1969. 949 p.
4. Ceaușescu, N. România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste. Rapoarte, cuvântări, articole (iulie 1965 – septembrie 1966). București: Editura Politică, 1968. 622 p.
5. Scânteia. Organ al CC al PCR, an. 1, 14 octombrie 1944, 4.
6. Georgescu, B. Biserica Ortodoxă Română și puterea comunistă (1945–1964). București: Eikon, 2015. 284 p.
7. Velico, D. Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României. Însemnări zilnice. I (1945–1947) / Ed. îngrijită de Alina Tudor-Pavelescu. București, 2004. 315 p.
8. Păiușan, Cristina, Ciuceanu, R. Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist: 1945–1958. Vol. 1 / Colecția „Documente”. București: Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2001. 122 p.
9. Velico, D. Biserica Ortodoxă în anii regimului comunist. Însemnări zilnice II (1948–1959). / Ed. îngrijită de Alina Tudor, Șerban Marin. București, 2005. 285 p.
10. Grigore, Monica. Grupul Arnota, un episod al rezistenței anticomuniste românești din nordul Olteniei. În: *Mișcarea de rezistență armată anticomunistă din România. 1944–1962*. București: Kullsys, 2003, 102-113.
11. Gorun, Gh., Gorun, H. Mișcarea Națională de rezistență din Oltenia. Rolul Mănăstirii Tismana. În: *Anuarul Institutului de Istorie Orală*. Vol. XI, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2011, 29-63.
12. Petcu, A.N. Preoți vâlceni în închisorile comuniste (1945–1964). Râmnicul-Vâlcea: Editura „Praxis” a Arhiepiscopiei Râmnicului, 2019. 168 p.
13. Enache, G., Petcu, A.N. Biserica Ortodoxă Română și Securitatea. Note de lectură. În: *Onișoru, Gheorghe. Totalitarism și rezistență, teroare și represiune în România comunistă*. București, 2001, 108-136.
14. Sandu, T. Istoria Gărzii de Fier. Un fascism românesc / trad. din franceză de Simona Modreanu. Chișinău: Cartier, 2019. 480 p.
15. Xenofontov, I.V. Atrocitățile bolșevice comise împotriva clerului ortodox din R(A)SS Moldovenească. În: C. Manolache (ed.). *Arhivele memoriei: Recuperarea și valorificarea istorică a memoriei victimelor regimului totalitar-comunist din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească: Memorii. Documente. Studii de caz, vol. III: Cercetări realizate în localitățile din sudul Republicii Moldova*. Chișinău: Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”, 2019, 276-298.
16. Gribincea, M. Refugiații basarabeni în România (1940–1941). În: *Patrimoniu* (Chișinău), nr. 1, 1993, 145-152.
17. Tașcă M., Niess, W. Dezmembrarea României. Anexarea de către URSS a Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța. Chișinău: Serebia, 2015. 1044 p.
18. Ciucă, M.D. (ed.). Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri: Guvernarea Ion Antonescu. Vol. X (ianuarie – aprilie 1944). București: Arhivele Naționale ale României, 2007. 572 p.
19. Petcu, A.N. Ortodoxia basarabească în timpul Guvernării Antonesciene (1941–1944). În: *Studia Universitatis Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova*, 2023, nr. 4 (174), 32-44.
20. Agenția Națională a Arhivelor (infra: ANA). F. 1135 Episcopia Chișinăului, inv. 2, d. 3456.
21. ANA. F. 1135 Episcopia Chișinăului, inv. 2, d. 3454.
22. Mihail, P. Reconstituiri. Jurnal. Corespondență /ed. îngrijită de Zamfira Mihail, Mihai Papuc. Chișinău: Știința, 2018. 412 p.
23. Iancu, Ana-Maria. Efectele conflictului sovieto-iugoslav (1948–1956) asupra relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu statul. Studiu de caz: Mitropolia Olteniei. În: *Budeancă, C., Olteanu, F. După 25 de ani. Evaluări și reevaluări istoriografice privind comunismul*. Iași: Polirom, 2017, 305-314.
24. Xenofontov, I.V. Activitatea Seminarului Teologic din Chișinău în perioada interbelică. În: *Latinitate, Romanitate, Românităte. Conferință științifică internațională* (Ed. 6, 3-5 noiembrie 2022). Chișinău: Lexon-Prim, 2022, 344-353.

25. Xenofontov, I.V. Învățământul superior în Basarabia interbelică: constituire, instituționalizare și evoluție. În: În oglinda istoriei: de la medieval la contemporan: În onoare profesor Valentin Tomuleț /ed.: C. Manolache; coord.: Lilianna Rotaru. Chișinău, Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”, 2022, 639-653.

26. Iancu, Ana-Maria. Clerici basarabeni, refugiați în Arhiepiscopia Craiovei, victime ale regimului totalitar comunist: preoții martiri Nicolae Goanță (Gonță) (1908–1944) și Theodor Petcu (1897–1957). În: M.O., an LXX, nr. 5-8, 2018, 115-173.

27. Drăguță, S., Guzun, L. Să-ți cunoști înaintașii... În: Lyceum. Publicație a Liceului Teoretic Orhei, 1995, nr. 3, 2.

28. Anuarul Eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia). Ediție oficială. Chișinău: Tipografia Eparhială, 1922. 272 p.

29. Anuarul Mitropoliei Olteniei, Râmnicului și Severinului pe anul 1940. Craiova, 1941. 906 p.

30. Brișcă, A. Theodor Petcu (1897–1957). În: Arhivele Totalitarismului, an. VI, 1998, nr. 1 (18), 237-238.

31. Iancu, Ana-Maria. File din suferința preoților basarabeni în secolul al XX-lea. Viața părintelui Theodor Petcu (1897–1957). În: Pătimitori și pătimire în închisorile comuniste. Deva: Editura „Reîntregirea” a Arhiepiscopiei Alba Iuliei; Alba Iulia, Ed. Episcopiei Devei și Hunedoarei, 2015, 307-328.

32. Veniamin, Monahul. Galeria călugărilor noștri. În: Viața Monahală, 1939, II, nr. 3, 81-88.

33. ANA, F. 1135, Episcopia Chișinăului, 1918–1948, inv. 2, d. 3198.

34. Ciorbă, V. Unele aspecte privind Biserica Ortodoxă din Basarabia în anii celui de Al Doilea Război Mondial

(1941–1944). În: Studia Universitatis. Revistă științifică a Universității de Stat din Moldova, nr. 10 (30), 2009, 22-28.

35. Arhiva Episcopiei Râmnicului (AER). Episcopia Râmnicului și Argeșului, d. 1925, f. 86; Consistoriul Central Bisericesc, nr. 16/10.12.1963.

36. Arhivele Consiliului Național de Studiere a Arhivelor Securității (infra: ACNSAS). F. Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Teritorială M. A. I. Pitești, d. 161 680, vol. I.

37. Rădulescu, T. Preotul Florian N. Ionescu (1912–1994), din jud. Olt, mărturisitor pentru Hristos în închisorile comuniste. În: Mitropolia Olteniei, an. LXX, nr. 5-8, 2018, doc. 1, pp. 96-100; doc. 2, p. 114.

38. ACNSAS. F. Documentar, d. 13 6360, Vol. III, f. 6; d. 37 5030, Vol. II.

39. ACNSAS. F. Documentar. Ministerul de Interne. Fondul documentar referitor la persoane cu trecut politic reacționar, foști exploatare, propuși a fi internați la C.M. Craiova–Pitești, 1950, d. 11646.

40. Simionescu, Gheorghe I.; Simionescu, Petre I. Bisericele din satul Urși-Olt și slujitorii ei. În: M.O., serie nouă, 1995, an. XLVII, nr. 3-6, 105-107.

41. Rădulescu, Ana-Maria. Slujitori ai Bisericii din Olt și Romani, prizonieri în timpul regimului comunist. Slatina: Editura Episcopiei Slatinei și Romanilor, 2013. 359 p.

42. AER. d. 41 (Dosarul personal Constantin Boștinescu).

43. ACNSAS. F. Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Regională Pitești, d. 137423.

44. ACNSAS. F. Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Regională Pitești, d. 0136466/1959.

45. AER. F. Episcopia Râmnicului și Argeșului, Protoieria Slatina, d. 1225/1953.

46. Păiușan, Cristina; Ciuceanu, R. Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist: 1945–1958. Vol. 1 / Colecția Documente. București: Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2001. 365 p.

47. ACNSAS. F. Ministerul Afacerilor Interne. U. M. 0336 Pitești, d. 136 418, vol. I.

48. ACNSAS. F. Ministerul Afacerilor Interne, d. 136 523.

49. ACNSAS. F. Ministerul Afacerilor Interne, d. 136 555, vol. I, f. 37; vol. III.

50. Dobre, Florica (coord.). Securitatea: structuri-cadre: obiective și metode. Vol. 1. București: Editura Enciclopedică, 2006. 153 doc., 727 p.

51. ACNSAS. F. Documentar. Ancheta Partidului Comunist Român din 1968 privind abuzurile securității, d. 19, vol. 1, ff. 299, 306-308; vol. 3.

52. ACNSAS. F. Ministerul de Interne. Inspectoratul Județean de Securitate Vâlcea, d. 375 030, vol. I.

53. ACNSAS. F. Ministerul Afacerilor Interne. Direcția reg. Oltenia, d. 161 688. Vol. I, f. 3, 54; vol. II.

Timotei Bătrănu. *Iarba verde de acasă*, 2018, ulei, pânză, 89 × 117 cm.